

1913

SZÉKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZÉKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve: egész évre 10 K, félre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk- és kliring 10,489. sz. — — — Helyközi telefont 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendők.

FELELOS SZERKESZTŐ:
BETEGH PAL
LAPTULAJDOSOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők. Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szóig szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet em 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyílt-tér sora 1 korona

Földmivelés, ipar — III és kereskedelem.

(:P:) Amíg a földmivelés úgy, ahogy vegetál, addig az ipari élet már oda-jutott, hogy a teljes agóniát kétségte-lenül konstatálni lehet.

A régi céhrendszer, mely minden szabadabb mozgást megakadályozott hatalma mellett, egyéb jóra nem, de arra alkalmas volt, hogy képzett iparosokat teremtett, s hogy a Magyarországnak tanult és külföldre vándorolt iparosokat mindenütt tárt karokkal fogadták.

A céhrendszer idején az iparos és alkalmazottai között a legpatriárkálisabb irány állott fenn. Az alkalmazottakat mindenütt, mint a család tagjait tekintették, a mi megteremtette a benső viszonyt az iparos és alkalmazottja között, s előállította azt a helyzetet, hogy az alkalmazott, alkalmazójának boldogulását saját boldogulásának tekintvén, minden erejével előmozdítani törekedett. Az alkalmazó pedig — látva alkalmazottja ragaszkodását — igyekezett abból minél jobb és használhatóbb szakembert faragni, illetve nevelni. Tette ezt különben a saját jól felfogott érdekében is, mert tudta, hogy ha az alkalmazott, az a tanonc a kellő szakismeretet elsajátítja, több hasznot hoz műhelyében, mint ellenkezőleg képes lenne.

De egyébként a köteles remekelés is igen buzdítólag hatott úgy az iparosra, mint az alkalmazottjára, mert ha valamelyik alkalmazott nem volt képes kiállani a próbát, az nem csak az alkalmazottjára, de tanítómesterére is szégyen-számba ment, s így a magukra és ismeretükre valamit is adó iparosok fokozottan igyekeztek arra, hogy alkalmazottaik tudatlanul ne kerüljenek bírálójuk elé, s reá szégyent ne hozzanak.

A céhrendszer idején egyébként nagyobb műveltséggel is bírtak az iparosok, mint ma. Felreértések elkerülése céljából itt azonban kiemelem, hogy az iparosság akkori és mai műveltségét a társadalom összeségének műveltségi fokához tartom viszonyítandónak s ez alapon állítom, hogy az iparosság műveltségében igen nagy visszaesés mutatkozik. Amíg ugyanis a céhrendszer volt az uralkodó rendszer, az iparosság a közéletben vezetőszerpepet töltött be és sok helyen katonai szervezettel is bírtak úgy, hogy például Kassán a város védelmét a legádázabb háborus korszakban is ők látták el. Hogy a régebbi társadalmi műveltséghez mérten az iparosság műveltsége mily fejlett volt, alapos bizonyíték reá az a körülmény, hogy a rendi korszakban, amikor a családi uralom fénykorát élte, amikor a vármegyei tisztségeket ingyen kellett ellátni és mégis kitüntetés számba ment a tisztség elnyerése, egy egyszerű

iparosnak, egy egyszerű csizmadia embernek jutott az a megtiszteltetés, hogy egyik vármegyénk első alispánjává választott, s azt az állást nemcsak elnyerte a közbizalom révén, hanem tudásával, tapasztalatával közmegnyugvásra be is volt képes azt tölteni.

A régi iparosság nagyobb műveltsége mellett bizonyít különben az is, hogy az első irodalom-terjesztő egyesület is iparosokból került ki, hiszen lánglelkű költőknek Petőfi Sándornak a műveit is iparosok vették meg és rendezték sajtó alá, s így teremtettek alapot arra, hogy Petőfi debreceni tartozásait kifizethesse.

Számtalan példát hozhat fel az ember annak igazolására, hogy a multban az iparosságot, értelmé, műveltsége a társadalomban vezető szerepre jelölte ki és összehasonlítják a multat a jelenel, sajnosan kell tapasztalnunk, hogy a régi dicsőség foszlányai is megsemmisültek, s az iparosság ma már nem csak hogy képtelen a vezetésre, de megélhetése is nagyon nagy, leküzdhetetlen akadályokba ütközik.

A céhrendszernek két üdvös intézkedése volt. Egyik a kötelező remekelés, ami a szak-képzettség elsajátítására kényszerített, a másik a köteles vándorlás, ami a nagyobb műveltség elsajátítását tette lehetővé.

A vándorló legény ugyanis sok helyet bejár, sok emberrel érintkezett és ismerkedett meg, s mert közmondás szerint is, ahány ház, annyi szokás, így tapasztalat útján megfizethetetlen ismeretekre tehetett szert.

A céhrendszer azonban egyébként bénította a haladást és bétöbba verte a szabadságot. S mert a szabad eszméknek előbb-utóbb diadalmaskodnia kell, az iparszabadság is lerázta a céhrendszerben megnyilatkozott bilincseket, s megszületett az 1872. évi VIII., majd az 1884. évi XVII-ik törvénycikk s ezek — különösen az utóbbi — révén az ipar szabadsága.

Az iparosok azonban joggal sóhajthatnak fel és mondhatják: „Atdal Uram esőt, de nincs köszönet benne!” Mert az ipartörvény felszabadította ugyan az ipart, de mivel sem gondoskodott arról, hogy ipart csakis ényleg szakértők üzhessenek, hogy a megszüntetett céhrendszer üdvös intézkedései valamely formában főtartassanak.

Az ipartörvény megalkotásának be- és benem vallott főcélja a nagy, illetve gyári ipar megteremtése volt. Kivánatosá tette tehát az 1884. évi XVII. törvénycikk 1. §-ának azon rendelkezését, hogy a magyar korona országainak területén, nemre tekintet nélkül, minden nagykoru, vagy nagykoruvá nyilvánított egyén, a törvény korlátai közt, bármely iparágat avagy kereskedelmet bárhol önállóan és szabadon gyakorolhat, éppen az tette indokoltá, hogy azok, a kik nagyobb

anyagi erővel rendelkeznek, anyagi erejükkel gyári iparvállalatot létesíthessenek.

Azok az intenciók azonban, amelyek annak idején a törvényhozást irányították, amint azt a törvény három évtizedes multja bizonyítja, nem valósultak meg, a törvény e rendelkezése a gyári ipart nem teremtette meg, de egyben előidézte azt a sajnos állapotot, hogy a kisipar lába alól az élet rohanó hulláma kimosta a talajt, s ma ott állunk, hogy számot tevő nagyiparunk nincsen és a régen hatalmas kisiparunk pedig a végkimerültség agóniájában szenved.

Ha ipari kérdések felett akarunk vitatkozni és az ipar betegségeit kívánjuk megszüntetni, különbséget kell tennünk a nagy és kisipar között, mert bár mind a kettő ipar lévén, bajai és betegségeinek más-más az eredendő oka, s természetesen más-más az orvosszere is. A hivatkozott törvénynek pedig éppen az a legregebocsáthatlanabb hibája, hogy a nagyonis eltérő igényekkel bíró két kérdést, egy kalap alá vonja s egyenlő elbírálásban részesíti a teherviselés szempontjából, de nem ám az állami segítség, támogatás terén.

Dr Valentsik Ferenc képviselőnk beszéde.

Elnök: T. ház! Az ülést újból megnyitom. Zlinszky István jegyző: Valentsik Ferenc! Valentsik Ferenc: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk!) A mi politikai és parlamentári viszonyaink között az ellenzéknek mindig a leghatalmasabb fegyvere volt a költségvetés megtagadása, illetőleg a költségvetési törvényjavaslat törvényerőre jutásának minden mesterséges eszközzel megakadályozása.

Báró Bánffy Dezső, a mi viszonyaink alapos ismerője, mondotta nemrég a parlamentben, hogy eddig még minden kormány megbukott, ha ex-lexbe jutott. Teljes tudatában voltunk tehát annak, hogy a leghatalmasabb fegyvert adjuk ki kezünkől, amikor a költségvetési törvényjavaslatnak törvényerőre jutása elő akadályokat gördítünk. És mégis annyira élt az óhajítás a törvényes rend iránt minden ellenzéki pártban, (Folytonos zaj. Elnök csenget.) hogy éppen az ellenzék volt az, amely a költségvetési törvénynek előterjesztését kérészkolta és az ellenzék magatartása tette lehetővé, hogy a költségvetési törvényjavaslat kellő időben törvényerőre is emelkedjék. (Igaz, úgy van! a szélsőbaloldalon.)

Ez a tény élénk cáfolata annak a minduntalan felhangzó gyanúsításnak és vádaskodásnak, hogy az ellenzéki pártok a véderőjavaslat ellen (Folytonos zaj. Elnök csenget.) az ő harcukat a hatalomra jutásba vetett reménységben indították volna meg és egyuttal élénk cáfolata annak, hogy pusztán csak kalandhajászból fordul az obstrukció szélső fegyvereihez.

Mi, t. képviselőház, politikai kalandokat nem hajhászunk és az ország rendjét merő

4.szám
oló okiratokat
alamegy ingat-
ot tartanak, de
sére alkalmas
ogy az átírásra
15.18 és az
5. 6. 7 és 9.
sleges adatokat
anak és azok-
ldott előtt iga-
ssanak, hogy
jdonos az át-
kiküldött előtt-
a tulajdonjog
lélyét nyilvát-
jogait ezen
sithetik.
ényleg már
e vonatkozó
nt egyéb jog
bejegyezve,
bejegyzésekkel
donosai, hogy
rlését kérel-
örlési enge-
tt a kiküldött
mert ellen-
sség hedvez-
mint tlkvi ha-
2. jan. 22-én
almán s. k.
ki albiró,
elélül,
klv vezető.
gyarul.
moralt. Tal-
i, bár a leg-
lmudot, nem
ket, amelyek
tklik s melyek
einek meg-
ie kellene.
iképzők tan-
uk. Nincs az
ca az a rém-
sebb lenne.
szószertiti
g 320 kvart-
ples kiadás
4 korona.
talában
szám.
nátus ima-
vatalánban
cia angol
toalett-
ül a BU-
vfolyam-
gyedévre
tványiszá-
BAZAR
Baross-u.

önfejtésből kockára nem tesszük. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Az obstrukció fegyvereihez csak a végső szükség eseteiben fordulunk és az obstrukció a végső szükség esetén, mint a kisebbségnek egyedüli harci fegyvere, mindenestre jogosult és indokolt. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Méltóztassanak meggyőződve lenni arról, hogy közöttünk sokan olyanok, akik az obstrukció fegyverével élünk, semmitől sem ir-
tózunk jobban, mint az anarkiától, amelyet teljes szívünkkel gyűlölnék. Ugy érezzük, hogy a rend megteremtéséhez következetesen teljes erőnkkel hozzá kell járulnunk (Helyeslés a szélső baloldalon). És a mikor a képviselőház, lelkiismeretünk egyedül kö-
telező parancsszavát követjük és a mikor hazafias érzésünk azt diktálja, hogy az obstrukció fegyveréhez kell fordulnunk, ez valóságos, a mi tragédiánk és csak azt mondhatjuk, a mi Luther mondott, hogy: itt állunk, így cselekszünk, mert másként nem cselekedhetünk. (Helyeslés a szélső baloldalon.)

T. képviselőház! Az igen tisztelt kormány, a mikor megkötötte a fegyverszünetet, hosszabb időt nyert arra, hogy a fegyverszünet alatt a végleges békét előkészítse és az áldásos és békés munkálkodás korszakát megteremtse. Vizsgáljuk meg, mit tett a kormány az áldásos munka korszakának megteremtésére? Az egész fegyverszünet alatt egyetlenegy lépést sem. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Ugy tesz, mint hogyha a rendesinálás munkája rá egyáltalán nem tartoznék, mintha halvány sejtelmével sem bírta annak, hogy mindazt, a mi a parlamentben történik, kizárólag csak ő felelős. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Máról-holnapra üzi a lehetőségek politikáját, de a holnaputánál egyáltalán nem törődik, hanem a mint gróf Apponyi Albert t. képviselőtársam igen helyesen mondotta, valóságos strucc politikával, homokba dugott fejjel várja, míg a vihar felelte elmúlik. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Ily körülmények közt a békét megteremteni természetesen nem lehet. Én az igen t. kormány eljárásának egyetlen esetben találnám meg a logikai indokolását: abban az esetben, ha az ellenzéki pártok joggal volnának vádolhatók azzal, hogy államellenes céloknak és tendenciáknak hódolnak, hogy az, a mit ők követelnek, a kormány érdekére veszélyes. De azt hiszem, hogy ezt a vádat a hazafias ellenzéki pártok ellen senki sem támaszthatja, mert hiszen, mi azt akarjuk, hogy ebben az országban valóságos parlamenti élet legyen. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Azt akarjuk, hogy a többség akarata érvényesüljön, legyen meg a parlamenti akaratnak az a mindent kikényszerítő hatalma, hogy szabadon, felsőbb hatalomba, mint elháríthatatlan akadályba nem ütközve vihesse keresztül mindazt, a mit a főnforgó körülmények közt az országra nézve jónak vél. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Azt akarjuk, hogy legyen béke nemzet és király között, csupán ezen béke minőségében térnek el a nézetek, mert hiszen a temető csendje is, az állatias letargia is békés, de mi az eleven élet békéjét akarjuk. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Azt akarjuk, hogy ha a béke a nemzet és király között létre jött, a nemzetnek ne kelljen csüggedten, szárnyaszegetten lemondani vágyairól, hanem tudja és érezze azt, hogy több évezredek hűségének és a világtörténelemben páratlanul álló lojalitásának megvan végre a jutalma: elérkezett a kölcsönös megértés és a jogok kölcsönös tisztázásának ígéretföldjére. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Azt akarjuk, hogy legyen rend és szabadság, de mindkettő az igaz, hamisíthatatlan megnyilatkozó népakarat emlőjén fejlődjen. (Helyeslés a baloldalon.)

(Folyt. köv.)

A nemzeti erő forrásai.

Bernát István a nemzeti erő forrásai címmel a Magyar Tudományos Akadémiában tartott előadásában mindenképp előtt annak a vádnak értékét állapítja meg, amely szerint a birtokmegosztás, különösen pedig a kötött birtokok nagy befolyással volnának a népesség csökkenésére. Hivatalos adatokból összeállított táblázatokkal bizonyítja, hogy ennek a vádnak bizonyításával úgy Békés, valamint azok, kik nyomába lépve e címen a földbirtokot támadták, adósok maradtak. A falu és a vidék a természetes szaporodás tekintetében vezet. A kötött birtok és a népesség csökkenése között az összefüggést fölmutatni lehetetlen.

Vannak egyes vármegyék, amelyekben sok a kötött birtok, mindamellett erős a szaporodás. Ilyenek például Bereg és Marmaros. Másrészt kevés kötött birtok mellett találkozunk gyenge szaporodással, például Udvarhely vagy Békésmegyében. Utal arra, hogy a bajoknak igazi forrását a városokban kell keresni, amelyek nemcsak egészben véve csekély természetes szaporodást mutatnak, hanem egyes esetekben minusba is átesznek. Ezt maga részéről egyrészt az elhanyagolt közegészség, másrészt a kifogásolható erkölcsi viszonyoknak, a régi nemes ideálok elhalványulásának tudja be. Ebből folyólag erélyesen kikel az országos közegészségügyi tanácsnak Malthus tanait igazoló állásfoglalása ellen.

Tagadja azt, hogy itt egyszerű kenyérkérdésekről volna szó. Az anyagi szempontoknak, a vagyonosságnak az erkölcsök fölé helyezését végzetesnek jelenti ki a nemzet fejlődésére nézve. Ez a fölfogás a történelem tanúsága szerint a hanyatló államokban szokott gyökeret verni. A fizikai egészség menthetetlenül elpusztul, ha az erkölcsi érzelmek meggyengülnek. A Malthusianizmus betegség, mely lehet, hogy a kultúra magasabb fokán jelentkezik, de ennek csak abban az esetben tartozéka, ha az anyagi szempontok háttérbe szorítják a fenköltebb törekvéseket.

Utal arra, hogy az országos közegészségügyi tanács ideálja Franciaországban már megvalósult. Például leírja a sokat magasztalt Gascogne helyzetét, amely ezen tanoknak hatása alatt siet az enyészet felé, a föld gazdasága és a vagyon fokozódása ellenére is. Az ifjú nemzedék gyenge, elkorcsosult, a tudósvész és egyéb bajok terjedésében vannak. Froude már évtizedekkel ezelőtt utalt arra, hogy ha Páris civilizációja hatalmába ejti a parasztságot, az ország sorsa meg lesz pecsételve. A legutóbbi idők fejlődése neki igazat ad. A paraszt lelkeinek újáteremtése, melyről a franciák jobbjai álmodoznak, valóban sürgősen szükséges.

Szükséges nálunk is megátolni azt, hogy a nép lelkeinek megmérgezése tovább folyék. Ehhez azonban — fejezi be szavait az előadó — a felsőbb irányító rétegek részéről több odaadás és rokonszenv szükséges az agrár törekvések iránt, mint amennyit eddig tapasztaltunk. Enélkül a nemzet hanyatlani fog, mert a nemzeti erő forrásai elapadnak. Bernát előadása külön füzetben, a Magyar Gazdaszövetség kiadásában megjelent és 50 fillérért kapható.

— **Olcsó és szép kiadású román kath. imakönyvek** színes képekkel díszítve, a győri és pécsi egyházmegyei hatóság engedélyezésével, gyönyörű választékban kaphatók. Betegh Pál könyv-, zenemű-, papíros-, író- és rajzszervezetében Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. sz. alatt. Angyal kenyér, Igazi égi manna, Mária virágos kertje, A szerelem szent szövetsége, Vezércsillag stb. A legegyszerűbbtől a legdiszesebb kötésig, minden izlésnek megfelelő imakönyvek érkeztek. Ajánljuk a főt. papság és a jóindulatu hívek figyelmébe. Alkalmi és ünnepi ajándéknak egy szép kötésű imakönyv a legkedvesebb emlék.

Milliók koldusok.

Nem ama híres londoni koldusokról esik szó, akik a lapok hasábjain, szalmazsákba varrt millióik révén világhírvé váltak.

Nálunk ilyenek nincsenek.

Mert ha Magyarországon valaki koldusbotra jut azért, mivel az egyes bankok uszora-kamatait fizetni nem bírja, akkor az a szerencsétlen ember tényleg aztán egyetlen árva fillér nélkül hagyja itt megszenvedett, nyomorult életét és gyakran földönfutóvá lerongyolódott családját.

A milliók koldus szerepét tehát nem a szegény emberek, hanem a mindenáron gazdagodásra vágyó bankok némelyike őrli magára, különösen így évről-évre idején.

A Nagyságos vezérigazgató urak az osztalékok magasságát, az évi nyereség és tartalékok gazdagságát most kürtöltetik világgá, hogy annál nagyobb legyen a tekintélyük s főképp a bizalom a vezérigazgatók alatt álló bank iránt.

Ilyenkor aztán szeretik a máskor különben lenézett vidéki lapocskákat és pedig annyira önzetlenül kedvelik, hogy még arról is teljesen megfeledkeznek, miképp az újság előállítására sem történhetik ingyen, sőt a legkisebb vidéki újság fentartása is aránytalanul nagy áldozatába kerül a kiadójának.

Másfelől pedig a mérlegek minél szélesebb körben való közzététele nem egyedül a részvényeseket, de az adósokat is érdekelteti s általában a nagyközönséget, hogy minő bizalmat tanúsítson a bank iránt. E téren tehát indokolatlanul és kizárólag a bank rovására takarékoskodnak. Mert a mit a vámon nyernek, a révén elusztatják.

A betétek után négy, négy és fél per-
centes kamatot fizetnek. A részvényesek és vezérigazgatói tantiémek részére gyűjtik a tulmagas összegeket s e célból — tisztelet a kivételnek — még a bőrét is lehúzzák az adósoknak.

De ha valamely közleményt — kegyes leereszkedéssel — egyik-másik vidéki lapban akarnak elhelyeztetni, azt már — valószínűleg tisztán magyar kulturális szemponttól vezéreltetve — ingyen kívánják.

.. És a jámbor, jóhiszemű vidéki lapok legtöbbje beugrik. Hangsúlyozzuk, hogy csakis a vidékiek, mert a fővárosi kollégáknak már éppen a bankok adják a legfőbb jövedelmi forrást. A vidéki lap pedig hasábjaira ingyen zeng a „legnagyobb“, a leg-
gazdagabb milliók bank dicsőségét és eközben nem veszi észre, hogy önmagának falatkenyérré sem jut...

Hogy minő jogon élőködnének így a milliók bankok és mások a vidéki lapokon, azt talán ők maguk sem tudják, de azért ha a lapok kötélnék nem állanak és becstületes munkájuk szerény jutalmát kívánják, rossz néven veszik. Sértődöttea kerülnek a potyareklámra nem vállalkozó újságot.

Igy és ehhez hasonló módon szerzik, gyűjtik a milliókat halomra némely — szívó csápjákat kissé tulságosan is kiterjesztett — bankok. Ilyenek nálunk Magyarországon — a milliók koldusok... **EGALITÉ.**

— **Politikai béke** felé irányul a hangulat. Gróf Khuen-Héderváry miniszterelnök látogatást tett Kossuth Ferenc pártvezérnél, felkereste Gróf Apponyi Albertet és Justh Gyulát, az ellenzéki vezérférfiakat. A véderőreform és a választó-jogi fontos kérdések körül folynak a tárgyalások. Mindenki ohajtja a békét, de csakis úgy, hogy a nemzet jogai épségben maradjanak. Mert szászor inkább legyen késhegyig menő harc, mint az ország érdeke elalkuvás tárgya. Ez az ellenzéki álláspont és ennek győznie kell a haza javára.

HIREK.

— Kaszinó, mint gazdaszövetségi tag.

A legtöbb Kaszinó eltér Gróf Széchenyi, a legnagyobb magyar intenciójától. Megelégszik a kártya- és biliárdasztal üres, lélek és szív nélküli gyönyöreivel. A melyekből pedig nem származhatik más, mint a Dr Wekerle Sándor mult számunkban ismertett következtetése, elszomorító jelenségei. Jól esik olvasnunk ezzel szemben, hogy az „Oklándi Kaszinó” nemesebb célok felé törekszik s ennek jeléül legutóbbi rendes tagja lett a „Magyar Gazdaszövetség”-nek, mely az ország gazdaszövetségének egyik legerősebb szervezete. Szívesen köszöntjük az oklándi kaszinó vezetőségét a megkezdett helyes uton és őszintén ohajtjuk, hogy sok követője akadjon s Gróf Széchenyi István eszméit minél több társa gyakorolja társadalmi, kulturális és közgazdasági téren. Hiszen a Kaszinók hivatása első sorban az volna, hogy vezérei, irányítói legyenek a társadalomnak, még pedig szigorúan vett és hamisítatlan erkölcsi alapon; kizárva minden műfelháborodást, kulturátlanságot, rosszindulatot, személyi érdekeket...

— **Az időjárás** egyik szeszélyességéből a másikba esik minduntalan. A január végén beállott szép napok után, nagyobb mennyiségű hó esett. Azután Gyertyaszentelő Boldogasszony napján 12 Celsius fokos hideg volt, a melyet Halifax hívei és a „rodli”-sok siettek felhasználni. Tegnapra azonban vége szakadt a mulatságnak, mert reggel már a hőmérő 5 Cels. fok melege mutatott és eső esett. Így üzött tréfát az időjárás azokkal, kik azt tartják, hogy ha Gyertyaszentelő Boldogasszony napján az „eszterhéj” megcsordul, akkor a „kóstat” becsülje meg a gazda, mert későn kerül a nyáj legelőre...

— **Nőegyleti fillérestély** A székelyudvarhelyi jótékony nőegylet e hó 7-iki (szerdai) fillérestélyét Kovács Margitka, Leckó Irma és Zsigmond Gertrud fogják rendezni rendkívül gazdag műsorral. I. Fejdiszes gyermek fillér. Tarantella: Szabó Ilke, Egyed Feri. Szaval: Székelyhidú Gizike. Angol tánc: Solymossy Editke és Lótz Gyula. Vendégek: Jakab Margitka és Irénke, Amberboy Adrienn, Duka Irénke, Fernengel Zizike, Duka Andor, Siegmund Maxi és Waltika, Fernengel Ottóka, Szabó Bazsóka, Révfy Zoli. Monologot ad elő: Betegh Böske. 3. Tercett: Broos Károly, Dunst László. Zerbes Vilmos. 4. Meglepetések. Társasjátékok.

— **Szabad lyceum.** Az iparosok szabad lyceumán vasárnap Dr Dobos Ferenc főgimnáziumi tanár tartott előadást az Anjouk koráról hazánk történetében. Ma (vasárnap) délután 2 órakor pedig Duka András kir. adófértiszt tartja meg nagyérdékű előadását olyan tárgyról, mely iparos közönségünket legközelebből fogja érdekelni. Kívánatos tehát, hogy mindenki meghallgassa. Ifj. Hodgái László szaval.

— **Polgári fillérestély.** A székelyudvarhelyi polgári önképző és segélyező egyesület e hó 6-iki (keddi) fillérestélyét Jakabos Róza és Erzsi rendezik. Seigmund Gertrud és Szánthó Dénes szavalnak. Bodrogi Balázs énekel, Farkas Imre monologot ad elő, Bartók Rózsika felolvas és Kónya Jancsi hegedűszólót játszik. Melodramát ad elő Gáspár Tivadar.

— **A kereskedők bálja,** mely e hó 10-én, a Budapest-szálló színháztermében lesz, állandó érdeklődés tárgyat képez Székelyudvarhelyt. A rendező bizottság oly ügyes, anynyira leleményes gondossággal készíti elő az érdekesnél-érdekesebb változatokban gazdag mulatságot, hogy minden részletében meglepetése lesz a közönségnek. A japán táncot Simkovits József okleveles táncmester

már napok óta nagy buzgalommal tanítja. Ezt a táncot japán jelmezben lejteni fogják: Érey Olga, Papp Lenke, Betegh Böske, Gál Gizella, Blájer Margit és Málviánszky Piroška. A teremben sátrak lesznek felállítva s valóságos japáni életet varázsolnak elő a szombati jelmez japán estélyre.

— **Óvakodjunk orosz kevert és orosz csiraképtelen répamagvak forgalomba hozatalától és vásárlásától.** Megbízható répamagvakban ez idén nagy hiány állott be és ezért igen sok orosz eredetű répamag kerül eladásra Bisenzi, sőt Quedlinburgi cégektől is. A gazdasági egyesület állást foglalt ez ellen és a gazdákat nagy károk ellen megóvándó, nemkülönb az állattartás és állattenyésztés érdekében kijelentette, hogy ama magkereskedők és viszontelárúsítók, kik répamagot akár a faj, akár a származás hamis megnevezése alatt adnak el, csalást és büntetendő cselekményt követnek el. Egyszermind felkérte a gazdasági egyesület a többi testvéregyesületet is, hogy eme határozathoz csatlakozzanak és a gazdaközönséget a leghathatósabb módon óvják attól, hogy kétes eredetű, avagy csiraképtelen és vegyes orosz répa magvakat vegyenek.

— **Szinielőadás Korondon.** A korondi róm. kath. tanítók vezetésével működő székely ifjuság január 27-én és 28-án remek műkedvelői szinielőadást produkált, a melyet kosaras táncmulatság követett. Erdős Károly „Rákociért” c. 3 felvonásos regényes színművét adták elő festői szép jelmezekben, gyönyörű kiállításban. A siker oly nagy volt, hogy egymás után két estén zsufofolásig töltötte meg a közönség a nézőteret. A jó irányú műkedvelői előadások igen kedveltek a falusi nép körében s ezuton a művelődés, a tudás terjesztése leginkább elérhető.

— **Simkovits tánciskolaja** a Budapest-szálló nagytermében megnyílt. A tanítás kezdetét vette. Azonban beiratkozni még mindig lehet a tánciskola helyiségében.

— **Köszönetnyilvánítás.** A székelyudvarhelyi m. kir. áll. polg. leányiskola Vörösmarty önképzőkörének f. hó 2-án tartott diszgyűlésén felülfizettek: Barabás András és N. N. 5—5 K-t. Gönci Lajosné, Esztergár Balint és Biró Sándor 2—2 K-t. Bodrogyi Sándorné, Császár Gézané, Szabó János, Szemlér Ferenc, Dr Urbányi Istvánné és Záruig Antalné 1—1 K-t. Fogadják az adakozók, valamint az összes érdeklődők a rendezőség hálás köszönetét.

Előadás Etéden.

A 48000—1904. sz. miniszt. rendelet.

(Folyt. és vége)

A virágos kender termelésére ajánlja az egyenletes sűrűségű vetést, hogy gyom a kender közé ne kerüljön.

Rátér ezután a kenderáztatásra, a mesterséges kenderáztatók építésére. A 48000—904. sz. minisztéri rendeletet ajánlja a gazdák figyelmébe. E szerint a hol a gazdák a kendertermelést háziiparilag üzik, ott a földmívelési miniszter állami mérnökökkel mesterséges kenderáztatót állít fel ingyen.

Ezután vázolja a folyóvizben való kenderáztatás káros voltát a vízben élő hal mennyiségre és a legelőnyájak vízszükségleteinek kielégítésére nézve, amely annyi sok állati betegségeknek az okozója.

A posványos tavakban való áztatást sem helyesli, mert ettől a kender színt vált és a kenderkévéknek kövekkel való lenyomatása miatt a kenderkévéknek hideg foltok támadnak s a rostok szakadoznak s a kóc (csepű) mennyiség is nagyobb lesz.

Ezután a táblára lerajzolta a mesterséges kenderáztatót. Minden községben fel lehet állítani, de különösen ott, a hol lejtős területről kisebb csermely szalad le a völgybe. Ilyen hely elég van.

A lejtős oldalon a csermelyből kis árkon kivezetik a vizet egy 8 m² területű gödörbe, melynek melegítő a neve. Ezt a vizet a nap állandóan süti. Innen a vizárkon át egy kis csapó-ajtó felhuzásával egy 50 m² területű, de 50 cm. mély cement burkolatu medencébe vezetik.

Ez a cement medence felső része hosszában 4 vasgerendával van ellátva. A vasgerendák között tolató vastag falécek vannak a kender-körök leszorítására.

A medence szakaszokra van osztva s többben egyszerre is berakhatják a kendert. Mikor a medence kenderkévékkel megtelt, akkor a melegítő gödörből a zsilip-ajtót felhuzzák s a langyos viz bele folyik a medencébe.

Itt vannak a kékék 3—4 napig a tolólécek által leszorítva s 4 nap mulva a szépen kiázott kendert ki lehet venni, mely ki is van mosva egyszermind. Így meg van kímélve sok nő és férfi a hideg időben való kendermosástól s kevesebb lesz a csuzos és reumás betegek száma is.

A medencéből áztatás után kiszedik a kővéket s a szakaszokba a sorban következők ismét berakodhatnak. Az áztatás alkalmával a kenderkévék fölé piszkos hab gyűl, melyet kis árkon, vagy csövön egy gödörbe vezetnek s ezt a piszkos vizet elhordhatják a gazdák kerti trágyának. Ha pedig erre nincs szükség, innen egy csövön, vagy árkon kavics rakásra vezetik, honnan keresztül folyva tisztán megszűrve siet a viz a völgyben levő patakba.

Rátért ezután egy ilyen közös községi kenderáztató építési költségeire is.

Ha egy községben 25 holdat kitesz a bevetett kenderterület, ott a kenderáztatónak 140 m² területű hely kell

Ennyi haszonvehetetlen hely van minden faluban. Egy ekkora kenderáztató felépülése belekerül 1300 koronába, melyből 80 százalékol, vagyis 1040 koronát a miniszter ad — minden visszafizetés nélkül; a községnek tehát csak 260 koronájába kerül, amelyet az olyan község, hol a lakosok értelmesek, úgy gyűjtik ki, hogy az első 2 évben minden gazda 1 kender kéve után 1 fillért fizessen.

Azt az összeget, mit a miniszter ad, vissza nem kéri a községtől soha. Tehát nem kell attól félni, — mit sok bölcs atyafi hangoztat — hogy pótdobba felhajtják a népen.

A nagy tetszéssel fogadott előadásért a gazdakör Füredi tanárnak köszönetet mondott.

Székely népem! Mivel hálalod meg a földmívelésügyi kormány e jóságát? Azzal, hogy a kedvező alkalmat megragadod s megmutatod, hogy a kender értékes dolog derek ember kezeiben, mely által a nemzeti vagyonosodás és jólét diadalszekerét előbbre viszi s valóra váltja, hogy az a nemzet boldog, mely remesak szellemi erőben, de az anyagiakban is előre halad.

Bálinth Zoltán.

Szerkesztői üzenet.

J. E. tengeresz. Nyelvismeretei után ítélve, azt ajánlhatjuk, hogy ha Budapestre juthat, akkor menjen a vasúthoz. Ott később módja és alkalmá nyílik az altiszt vizsga letételére. Azonban, ha jelenlegi helyzetével meg van elégedve, akkor maradjon a katonai pályán. Az altiszt kérdés rendezésével oly helyzetbe juthat, amilyent a polgári életben nem talál. Bármiben jövőre is szíves készséggel szolgálunk felvilágosítással.

Falusi előfizetnők. A 29913—1899. számu belügyminisztéri rendelet szerint, a község köteles küldöncöt tartani, aki hetenkint legalább háromszor a postát a legközelebbi postagünyökségtől behordja. Ha ez nem volna gyakorlatban, forduljanak panaszszal a postaigazgatósághoz.

— **Csomagoló papír** kapható e lap kiadóhivatalában Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. sz.

521—912 tkvi. sz.

Hirdetmény

Vargyas község telekkönyve birtokszabályozás következtében átalakított és ezzel egyidejűleg azokra az ingatlanokra nézve melyekre az 1886. évi XXIX. t. c. és az 1889. évi XXXVIII. t. c. 1891. évi XVI. t. c. cikkek a tényleges birtokos tulajdonjoginak bejegyzését rendelik az 1892. évi: XXIX. t. cikkben szabályozott eljárás a telekkönyvi bejegyzések helyesbítésével kapcsolatosan fogantatott.

ez azzal a felhívással tétetik közre:

1. hogy mindazok kik az 1886. XXIX. t. c. 15 és 17 § ai alapján ideértve a §-oknak az 1889: XXXVII. t. c. 5 és 6 § aiban és az 1891: XVI t. c. 15 § a) pontján foglalt ki egészítéseit is — valamint az 1889 XXXVIII t. c. 7 §-a és az 1891- XVI t. c. 15 § b) pontja alapján történt törlések érvénytelenségét kimutathatják e végből törlési kereseteket hat hónap alatt vagyis 1912. évi augusztus hó 2. napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyújtsák be, mert az ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelte után indított törlési kereset annak a harmadik személynek, aki időközben nyilvankönyvi jogot szerzett hátrányára nem szolgálhat;

2. hogy mindazok, akik az 1886 XXIX. t. c. 16 és 17 §-ainak esetében ideértve az alábbi §-nak az 1889: XXXVIII t. c. 5 és 6 §-aiban foglalt kiegészítéseit is — a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzése ellenében ellentmondással élni kívánnak, írásbeli ellentmondásukat hat hónap alatt vagyis 1912 évi augusztus hó 2 napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyújtsák be, met ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelte után ellentmondásuk többé figyelembe vétetni nem fog,

3 hogy mindazok akik a telekkönyv átalakítása tárgyában tett intézkedések által nem különbben azok, akik az 1. és 2. pontban körülírt eseteken kívül az 1892: XXIX t. c szerinti eljárás és az ennek folyamán történt bejegyzések által előbb nyert nyilvankönyvi jogokat bármily irányban sértve vélik — ideértve azokat is, akik a tulajdonjog arányának az 1889 XXXVIII t. c. 16 § a alapján történt bejegyzését sérelmesnek találják — e te kintetben felszólalásukat tartalmazó kérvényüket a telekkönyvi hatósághoz hat hónap alatt vagyis 1912 évi augusztus hó 2 napjáig bezárólag nyújtsák be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelte után az átalakításkor közbejött éves bevezetésből származó bármilyen igényeket jó hiszemű 3-ik szem. irányában többé nem érvényesíthetik, az említett bejegyzéseket pedig csak a törvény rendes útján és csak időközben nyilvankönyvi jogokat szerzett harmadik személyek jogainak sérelme nélkül támadhatják meg.

Együttal figyelmeztetnek azok a felek, akik a kiküldöttnek eredeti okiratokat adtak át, hogy a mennyi-

ben azokhoz egyszersmind egyszerű másolatokat is csatoltak, vagy illedeket pótlólag benyújtának, az eredetieket a telekkönyvi hatóságnál nyelhetik.

A kir. járásbírósa telekkönyvi hatóság.

Oklánd, 1912 évi január 24-én.

DR FÖLDES s.k. kir. bíró

A kiadmány hitelül:

Wermescher kir. tkveze ő.

921—912. sz. tkvi.

Hirdetmény.

A m. kir. igazságügyminiszter 1906 évi július 6 an 14114. sz. alatt elrendelte, hogy az sz. udvarhelyi kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság hoz tartozó Oroszhegy község telekkönyveiben felvet mindazon ingatlanokra nézve, a melyekre az 1886-29. az 1889 évi XXXVIII. és az 1891 XVI. t. c. a tényleges birtokos tulajdonjogainak bejegyzését rendelik, az 1892. XXIX. t. cikkben szabályozott eljárás és ezzel kapcsolatban a telekkönyvi bejegyzések helyesbítése fogantatott.

E célból a helyszíni eljárás Oroszhegy községben 1912. évi március hó 18-án fog kezdődni

1. Ennél fogva felhivatnak mindazok, akik a telekkönyvekben előforduló bejegyzésekre nézve okadott előterjesztést kívánnak tenni hogy tkvi hatóság kiküldöttje előtt a kitűzött határnap kezdődő eljárás folyamata alatt jelenjenek meg és az

előterjesztéseket igazoló okiratokat mutassák fel.

2. mindazok, akik valamely ingatlanokhoz tulajdonjogot tartanak, de telekkönyvi bekezezésre alkalmas okirataik nincsenek, hogy az átírásra az 1886. XXIX. t. c. 15-18 és az 1889. XXXVIII. t. c. 5. 6. 7 és 9. § ai értelmében szükséges adatokat megszerezni iparkodjanak és azokkal igényeiket a kiküldött előtt igazolják, avagy oda hassanak, hogy az átruházó tkvi tulajdonos az átruházás létrejöttét a kiküldött előtt szöveggel ismerje el és a tulajdonjog bekezezésére engedélyt nyilvántartsa' mert különben jogaikat ezen az uton nem érvényesíthetik.

3. és azok javára tenyleg már megszűnt követelésre vonatkozó zálogjog. vagy megszűnt egyéb jog van nyilvankönyvileg bejegyezve, ugyszintén az ily bejegyzésekkel terhelt ingatlanok tulajdonosai, hogy a bejegyzett jognak törléset kéreldezzék, illetve hogy törlési engemély nyilvanítása végett a kiküldött előtt jelenjenek meg, mert ellea esetben a helyegmentesség hedvezményétől elesnek.

A kir. törvényszék, mint tkvi hatóság.

Székelyudvarhely, 1912. jan. 22-én

Bella Kálmán s. k.

kir. tszéki albiró,

A kiadmány hitelül.

DÓSA kir. tklv. vezetó.

Czell Frigyes

és Fiai

bortermelők és borszármazékok

Hedgyes.

Legjobb beszerzési forrás természetadta valódi erdélyi hegyi borokban. Hordókban és palackokban. Kifűző sajattermés és vörös borok.

Aspirin

vásárolunk eredeti

TABLETTÁKBAN

20 drb. K 1,20

Minden Tablettára az ASPIRIN szó van rábélyegezve.

Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co.,
Elberfeld und Leverkusen b. Mülheim a. Rhein.

Február elején megnyílik —
Székelyudvarhelyt Kossuth-u. 25. sz. a.

az új férfi és női divataruház

Nagy választék mindennemű férfi, fiu, női és leányka készruhákban, női kosztümök, pongyolák és különféle bluzokban. Állandó raktár mindenféle női és férfi divatcikkben.

Betegh Pál könyvnyomató és könyvkötő-intézete Székelyudvarhely

Kiadó lakások.

Székelyudvarhelyt, Szt. Imre 14. szám alatt egy emeleti utcai 5 szobás lakás és egy udvari 3 szobás földszintes lakás, hozzá tartozókkal együtt kiadó. Értekezni lehet Fekete Bónián tulajdonosnál.

KÖHÖGES

rekedség és hurut ellen nincs
jobb a Rétly-féle cukorkánál

Vásárlásoknál azonban vigyázzunk és határozottan RÉTHY-félet kerjünk, mivel sok haszontalan utánzata van.

Az eredetinek minden egyes darabján rajta van a RÉTHY név.

doboz 60 f. Mindenütt kapható

Arany, Ezüst, Vas, Bronz, Porcelán és **Régiségeket** megbízhatóan vásárolunk, azonnal megvásárol, esetleg értékel vagy utasítást ad.

Hagyatéki árveréseken mint vevő résztvesz. Arany, briliáns ékszereket, ezüst tárgyakat (tört állapotban is) bármilyen összegre vásárol

Dietrich Gyula ötvös-mester. Kolozsvárt.

Levélbeni megkeresésre azonnal válaszol
Sürgőnycim: Dietrich ékszerész Kolozsvár.

deléseket az ország bármely részére gyorsan teljesít.

Élyezzők és pocsotnyomók mindenféle kivételben gyári áron pontosan hibátlan szövegezésel kaphatók „Székely-Udvarhely” kiadóhivatalában (Betegeh Pál könyv- és papír kereskedésében) Székelyudvarhelyt Vidéki megrendeléseket az ország bármely részére gyorsan teljesít.

A Talmud magyarul.

Egyre halljuk a Talmud-morált, Talmud-erkölcsöket emlegetni, bár a legtöbb ember ismeri a Talmudot, nem ismeri éppen azokat a részeket, amelyek a keresztény világot érdeklik a melyeket saját jól felfogott érdekeinek megóvása céljából ismernie kellene.

A Talmud a zsidó rabbiképzők tananyaga, az az ő theológiájuk. Nincs az a pikáns pornographia, nincs az a rémregény, ami ennél érdekesebb lenne. A Talmud kivonatos, de szövegszerű fordításban most jelenik meg 320 kvartoldalon. Ára 10 korona. Népies kiadás 2 K, 2 drb 3 K, 2 drb 4 korona.

Megrendelhető:

„A Kereszt” kiadóhivatalában
Budapest, III. Nád-utca 1. szám.

B O R I!

Fernengei Gyula székelyudvarhelyi borszármazékos-kedőné!

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható. A kedvező szüreti kilátásokra való tekintetből ármérséklés

Névjegyek**Meghívók,****Eljegyzési****és Esküvői****valamint gyász-****jelentések**

ugyszintén mindenféle könyvnyomdai és könyvkötői munkálatok izléses kivitelben, gyorsan és pontosan készülnek

Betegeh Pál

villamos úzramre berendezett könyvnyomató és könyvkötő-intézetében Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca

31. sz. alatt.

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

egy régióak bizonyult házi szer, mely már sok év óta legjobb bedörzsölésnek bizonyult kiegészítővel, oszdnál és meghűléseknél.

Figyelmeztetés. Silányhamisítványok miatt be vásárláskor óvatossággal legyünk és csak olyan eredeti üveget fogadjunk el, mely a „Horgony” védjeggyel és a flakter öngyógyzóval ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben K—80, K 1.40 és K 2.— és úgyszólván minden gyógyszerertárban kapható. — Főraktár: Török József gyógyszerésznél, Budapest. Dr. Richter gyógyszerertára az „Arany oroszlánhoz”, Prágában, Elisabethstrasse 5 neu.

Védjegy: „Horgony”.